

Шалигіна І.В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Сумський національний аграрний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Серед світових експортерів аграрної продукції 2020-2021 р.р. на провідних позиціях за результатами діяльності займав саме АПК України, зокрема це експортування зернових та олійних культур. В цілому більше ніж 90 % експорту зерна та олії проходило через українські порти Одеси та Херсону. Однак повномасштабне вторгнення росії поставило перед аграріями багато нових викликів: посівна кампанія - 2022, збір врожаю, його реалізація навіть в межах країни не говорячи про його експорт через блокаду тих самих портів та підходів до них. Багато посівних територій й досі залишається замінованими, до частини немає доступу або частково доступні, зруйновані логістичні ланцюги з контрагентами, знищується багато техніки, складів, приміщень, худоби, нового врожаю тощо. Однак, не дивлячись ні на що, український аграрний бізнес намагається поступово налагодити зруйновану логістику для власного виробництва та відновити надходження іноземного інвестування.

Відповідно експорт української аграрної продукції за результатами 2021 року становила 40 % від всієї експортної продукції країни, а вже за 2021-2022 рік було нарощено обсяги зовнішньої торгівлі завдяки експорту зернових та олійних культур (на 22,2 млрд. дол. відповідно). В 2022 році можна вже сказати, що отримані показники всього українського експорту поки що є не достатніми щодо показників минулого року і є меншими майже на 35,7% (як у

вартості так і за обсягами). На 1.10.2022 року загальний обсяг українського експорту у грошовому еквіваленті становить 4114 млн. дол. (9,66 млн. т.), що є меншим за аналогічний період 2021 року на 2280 млн. дол. (5,14 млн. т.). Позитивно збільшуються перевезення морем через порти Одеси та Дунаєм майже у 2 рази відносно перевезень у серпні. А щодо експорту через залізничні та автомобільні шляхи, то вони є більш стабільними та менш ризиковими для нас. Вивчаючи напрямки експортування української продукції, то 67% направляється у ЄС, де лідерами є Польща і Румунія. Щодо інших країн світу, то найбільше було експортовано продукції саме до Туреччини, Китаю та Індії (відповідно 334,0; 135,0 та 124,0 млн. т.).

Щодо аграрного експорту, то на нього припадає 62% за вартістю та 71% за обсягом загального українського експорту. Серед аграрної продукції у вересні цього року лідером експортування була кукурудза, яку було реалізовано на експорт у сумі 474,0 млн. дол. і це найбільша сума за цей рік. Порівнюючи із минулим періодом 2021 року, то експорт кукурудзи становив у 13 разів менше, що пов'язане із невчасним її вивезенням до покупців через блокаду портів з початку війни. Другою культурою за вартістю експортування був ріпак, якого експортували на 423,0 млн. дол., а третьою культурою за експортом була пшениця - 379,0 млн. дол. Потім йдуть ячмінь та соя відповідно у вартості експорту 94,0 та 87,0 млн. дол. [1].

Однак досі в нашій країні йдуть воєнні дії та терор з боку таких «сусідніх» країн як росія та республіка білорусь. Тому нашій країні потрібно вирішувати досить багато різних питань, зокрема й у аграрній сфері. Зокрема це стосується того, що аграрний бізнес зараз потребує у значній державній підтримці та бути забезпеченим всіма інструментами, зокрема фінансовими, що дозволять ефективно працювати в умовах війни та уникнути всіх можливих ризикових факторів негативного впливу: воєнних, фінансових, рейдерських тощо. Так, за підсумками 2021 року на державну підтримку аграрного бізнесу було виділено майже 5 млрд. грн з Державного бюджету України. На протязі надання цієї допомоги потреби аграрного бізнесу виявилися значно вищими

ніж наданий обсяг його підтримки, тобто потреба за поданими заявками виявилася у розмірі майже 7 млрд. грн., що є на 40,0% більшою ніж змогли надати аграріям. В бюджеті на 2022 рік пріоритетними напрямками були визначені переробка аграрної продукції, галузь тваринництва, продукція садівництва та все, що пов'язано із проведенням меліорації. Бо саме ці напрямки утримують найбільшу кількість працівників і стали найбільш капіталомісткими щодо створення доданої вартості. В програмі державної підтримки був визначений такий напрям як агрострахування, який мав би допомогти аграрному бізнесу досить ефективно проводити власну господарську діяльність зменшуючи фінансові та природні ризики. Також було заплановано більш доступне кредитування аграріям на суму 100 млрд. грн. [1].

Таким чином, на 2022 рік передбачено дотації аграрному бізнесу на такі програми: 1. До 1 млн. грн на видачу безвідсоткових кредитів сімейним фермерським господарствам терміном до 10 років;

2. Програми агрострахування (погашення аграріям до 60% страхового платежу);

3. Створення Фонду часткового гарантування кредитів (до 50% строком на 10 років);

4. Підтримка проведення органічного виробництва (це стосується підтримки посівних площ, компенсації сертифікації, підтримки ведення органічного тваринництва).

5. Видача допомоги у вигляді субсидій розміром 50,0 тис. грн. молодим фермерам.

Нажаль, у державному бюджеті на наступний 2023 рік поки що немає фінансових ресурсів для державної підтримки агробізнесу. Тому нашим аграріям потрібно буде розраховувати лише на себе або частково на міжнародну допомогу, яку можуть сюди виділити.

Список літератури:

1.Офіційна сторінка Міністерства економіки України: URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення 08.10.22)